

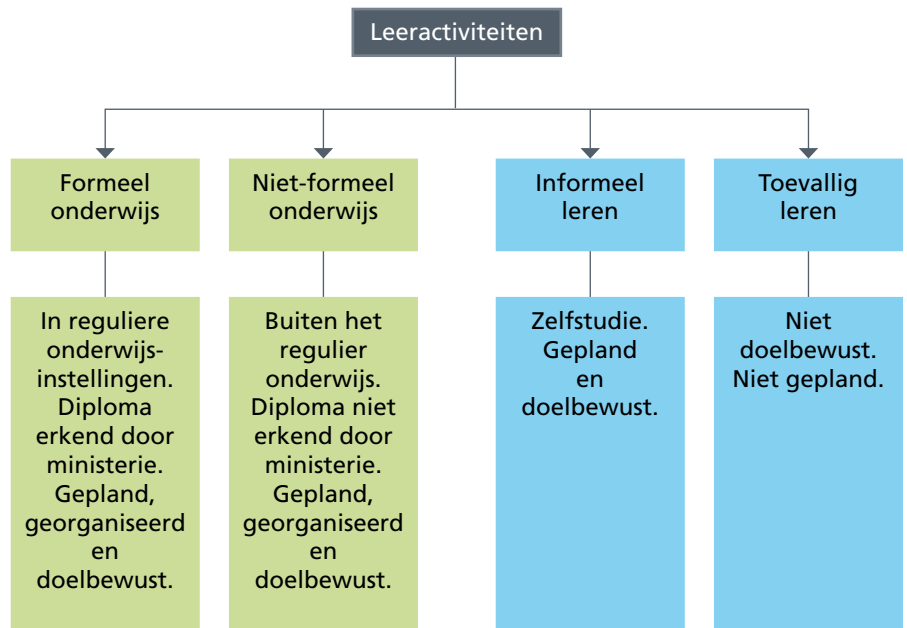
Afgestudeerd? Nooit helemaal!

Tanja Termote • sociaaleconomisch beleid, WES

Onderwijs stopt niet na het behalen van een diploma ergens rond ons twintigste. Veel volwassenen blijven leren. Uit een grootschalige enquête die WES in het kader van het onderzoek Levenslang Leren kon uitvoeren, blijkt dat 40% van de volwassen West-Vlaamse bevolking, tussen 25 en 64 jaar, in het voorbije jaar minstens één opleiding heeft gevolgd.

Tussen november 2009 en maart 2010 werden 1.707 West-Vlamingen tussen 25 en 64 jaar bevraagd naar de mate waarin ze deelnemen aan opleidingen. De enquête werd face to face afgenomen door cursisten van VSPW Kortrijk en studenten van Howest, KATHO en K.U.Leuven campus Kortrijk, onder aansturing en supervisie van WES. Ze bezorgt ons vrij gedetailleerde informatie over onder meer de kenmerken van de deelnemers en niet-deelnemers aan opleidingen, de redenen voor het al dan niet volgen van opleidingen en de instanties waarbij men opleidingen volgt. Ook relevante gegevens over het soort opleidingen (tijdstip, duurtijd, ...) dat men verkiest. De steekproefomvang laat bovendien toe om betrouwbare en representatieve resultaten voor te stellen voor West-Vlaanderen en haar regio's (Resoc-gebieden). In onderstaand artikel stellen we enkele belangrijke resultaten van de enquête voor.

Schema 1
Types leeractiviteiten

BRON: FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie.

©CVO Hitek - Bart Dooms

4 op de 10 volwassen West-Vlamingen leren bij

Van de volwassen West-Vlamingen tussen 25 en 64 jaar nam 39,7% tijdens het jaar voorafgaand aan de bevraging deel aan onderwijs of opleiding. Dit komt neer op ongeveer 241.000 personen. Het betreft zowel formeel als niet-formeel leren (zie **schema 1**). Informeel leren via zelfstudie¹ en toevallig leren is hier niet inbegrepen.

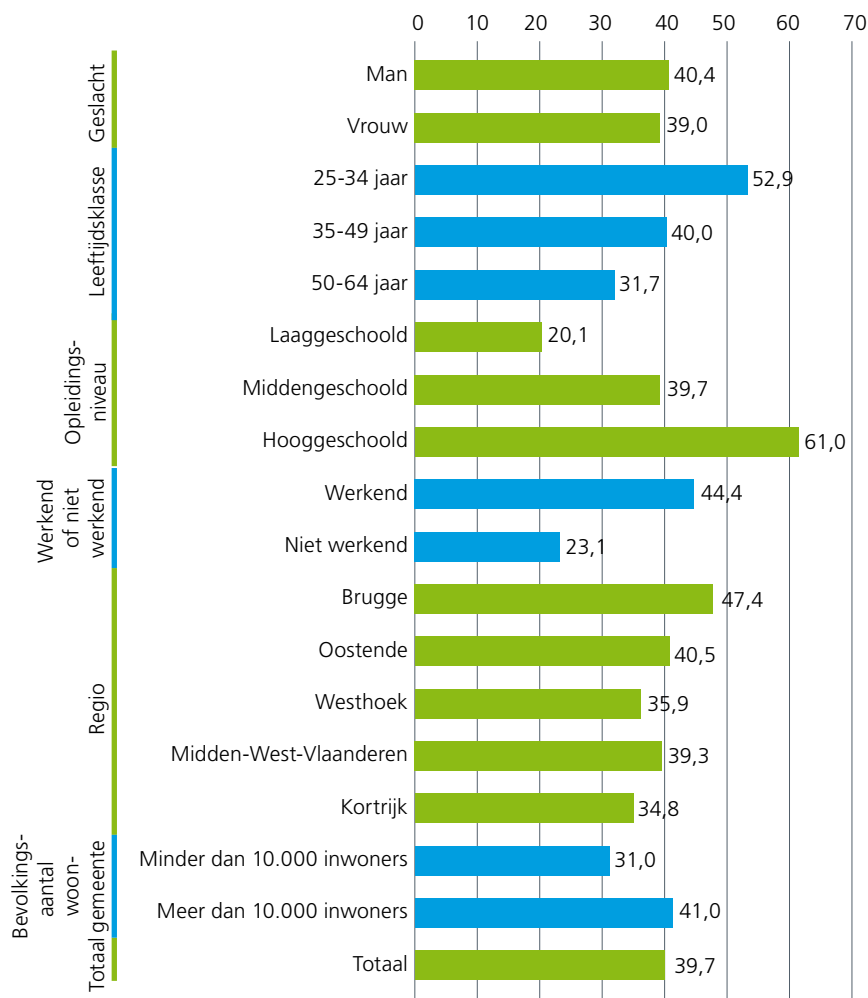
Het gaat dus om onderwijs- en opleidingsactiviteiten die georganiseerd worden en waarvoor men zich heeft ingeschreven om beroeps- of persoonlijke redenen en waar een opleider bij betrokken is. De opleiding kan al dan niet aanleiding geven tot het afleveren van een getuigschrift of diploma. Het kan gaan om cursussen in een hogeschool of universiteit, opleidingen in een avondschool, bij de VDAB, bij Syntra West, ... maar ook om seminars, conferenties, opleidingen in het bedrijf, cursussen via afstandsonderwijs, ...

Figuur 1 toont de participatiegraden naar een aantal kenmerken van de respondenten. We stellen vast dat:

- er tussen mannen en vrouwen weinig verschil is in participatiegraden;
- de deelname aan opleidingen afneemt met de leeftijd;
- de deelname aan opleidingen sterk toeneemt met het opleidingsniveau. Zo neemt 61% van de hooggeschoolden deel aan levenslang leren, tegenover slechts 20% van de laaggeschoolden;
- de werkende bevolking tussen 25 en 64 jaar veel meer deelneemt aan opleidingen dan de niet-werkenden;
- de participatiegraad aan opleidingen het hoogst ligt in de regio Brugge (47,4%) en het laagst in de regio Kortrijk (34,8%) en in de Westhoek (35,9%). De participatiegraden in Oostende en Midden-West-Vlaanderen benaderen het gemiddelde voor de provincie;
- inwoners van kleinere gemeenten (minder dan 10.000 inwoners) minder deelnemen aan opleidingen dan inwoners van grotere gemeenten.

Figuur 1

Participatiegraden in levenslang leren van de bevolking tussen 25 en 64 jaar in West-Vlaanderen, naar enkele kenmerken van de respondenten, WES-enquête 2010 (in %)

©CVO Hitek – Bart Doooms

Als we ons focussen op de *werkende* bevolking tussen 25 en 64 jaar, dan zien we dat (figuur 2):

- › ambtenaren de hoogste participatiegraad kennen, gevolgd door bedienden. Zelfstandigen en arbeiders nemen beïnvloedend minder deel aan onderwijs en vorming;
- › de deelname aan opleidingen toeneemt met de grootte van de organisatie waar men werkt;
- › personen tewerkgesteld in de non-profitsector veel meer deelnemen aan opleidingen dan personen tewerkgesteld in andere sectoren. De laagste participatiegraden stellen we vast in de handel en horeca, de bouw en de industrie;
- › er geen verschil is in participatiegraad tussen voltijds en deeltijds werkenden;
- › de deelname aan levenslang leren toeneemt met het netto-inkomen. Vanaf een inkomen dat hoger is dan 2.200 euro neemt de participatiegraad echter lichtjes af. Dit heeft te maken met het feit dat we in deze inkomensklasse relatief veel zelfstandigen aantreffen, een groep waarvan de participatiegraad in levenslang leren relatief laag ligt.

Domeinen waarin men opleidingen volgt

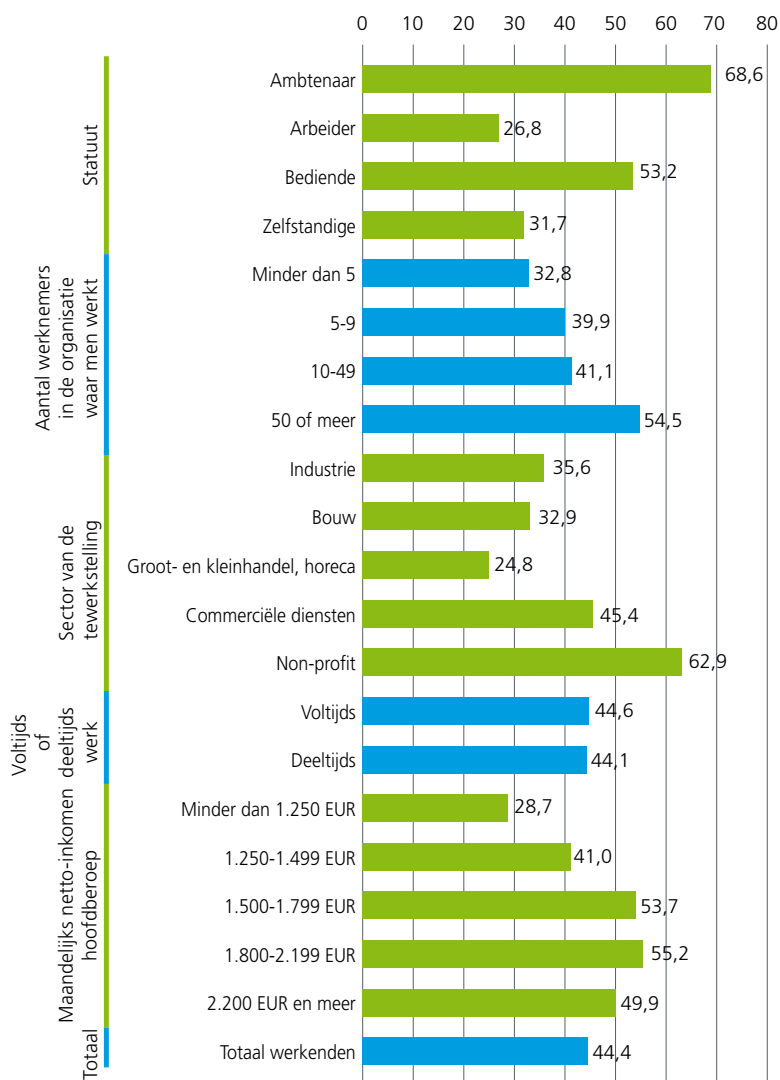
Van de West-Vlaamse volwassenen die opleidingen volgden, koos 30,7% voor één of meerdere opleidingen binnen het hoofddomein 'gezondheid, menswetenschappen, opvoeding, onderwijs, zorg en sport'. Een groep van 29,8% volgde (ook) opleidingen in het domein 'economie, handel, secretariaat, veiligheid en vervoer' en 28,7% in het domein 'computer, documentatie, informatiebeheer, informatica'. 13,1% heeft één of meerdere opleidingen gevolgd in 'ambachten, kunst, toerisme', 10,4% in 'exacte wetenschappen, bouw, techniek, media' en 9,8% in 'talen, taalkunde, journalistiek' (zie tabel 1).

Waarom deelnemen aan opleidingen?

De redenen voor het volgen van opleidingen zijn voor een groot stuk werkgerelateerd: 63,7% van de West-Vlaamse volwassenen tussen 25 en 64 jaar die opleidingen volgden vermeldt het werk als hoofdreden. De belangrijkste werkgerelateerde

Figuur 2

Participatiegraden in levenslang leren van de werkende bevolking tussen 25 en 64 jaar in West-Vlaanderen, naar enkele kenmerken van de werkenden, WES-enquête 2010 (in %)

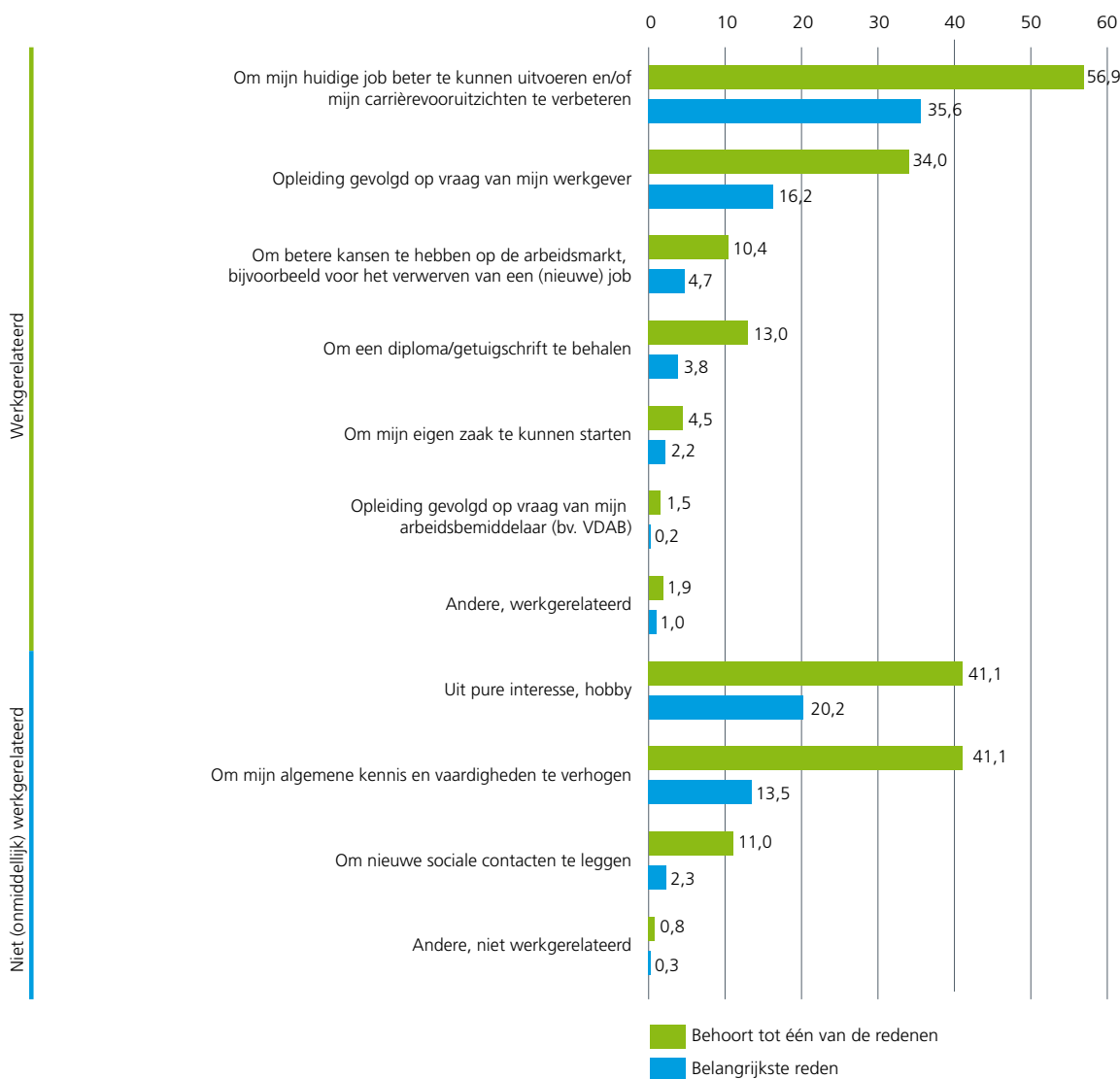
Tabel 1

De domeinen waarin de West-Vlaamse bevolking tussen 25 en 64 jaar opleidingen heeft gevolgd in de voorbije 12 maanden, WES-enquête 2010 (in % van het aantal respondenten)

Opleidingsdomein	% respondenten
Gezondheid, menswetenschappen, opvoeding, onderwijs, zorg, sport	30,7
Economie, handel, secretariaat, veiligheid, vervoer	29,8
Computer, documentatie, informatiebeheer, informatica	28,7
Ambachten, kunst, toerisme	13,1
Exacte wetenschappen, bouw, techniek, media	10,4
Talen, taalkunde, journalistiek	9,8
Horeca, voeding, voedsel	5,5
Dieren, land- en tuinbouw, milieu	3,8
Basisvaardigheden	0,3
Aantal respondenten	660

Figuur 3

De redenen om bijkomende opleidingen te volgen, WES-enquête 2010 (in % van het aantal respondenten)

redenen zijn: 'om mijn huidige job beter te kunnen uitvoeren en/of mijn carrièrevooruitzichten te verbeteren' en 'opleiding gevolgd op vraag van mijn werkgever'. Opleidingen volgen 'uit pure interesse of hobby' en 'voor het verhogen van de algemene kennis en vaardigheden' zijn de belangrijkste niet-werkgerelateerde redenen voor het volgen van opleidingen (figuur 3).

Vrouwen, niet-werkenden, laaggeschool-

den, ouderen, deeltijds werkenden en personen met een laag netto-inkomen zijn relatief minder geneigd om opleidingen te volgen omwille van werkgerelateerde redenen en meer omwille van redenen die losstaan van de huidige of toekomstige job.

En waarom niet?

Een meerderheid van 60% van de West-Vlamingen tussen 25 en 64 jaar heeft in

het voorbije jaar geen enkele opleiding gevolgd. 43% van deze niet-deelnemers zegt geen behoefte te hebben om zich bij te scholen. Daarnaast duiken een aantal knelpunten op die bepaalde personen verhinderen om deel te nemen aan opleidingen. Zo is gebrek aan tijd omwille van allerlei redenen (werk, gezin, combinatie werk-gezin, ...) voor 32% van de niet-deelnemers de hoofdreden om geen opleiding te volgen. 16,7% geeft een reden op

die te maken heeft met de opleiding zelf: de opleiding gaat door op een tijdstip dat niet past, de opleiding duurt te lang, gebrek aan informatie, te hoge kostprijs, kan geen opleiding in de omgeving volgen, ... 4,7% van de niet-deelnemers vermeldt een persoonlijke reden (gezondheidsproblemen, leeftijd) en 1,3% zegt onvoldoende steun te krijgen van de werkgever voor het volgen van opleidingen (figuur 4).

Bij wie volgt men opleidingen?

Het bedrijf waar men werkt, speelt een belangrijke rol als opleidingsverstrekker. Van de personen die in de voorbije 12 maanden opleidingen volgden, kreeg 27,8% één of meerdere opleidingen in de eigen organisatie of het eigen bedrijf. Een kwart heeft een beroep gedaan op het volwassenenonderwijs binnen CVO's. De top 5 wordt vervolledigd door private opleidingsverstrekkers (13,4%), Syntra (10,3%) en hogescholen (7,6%).

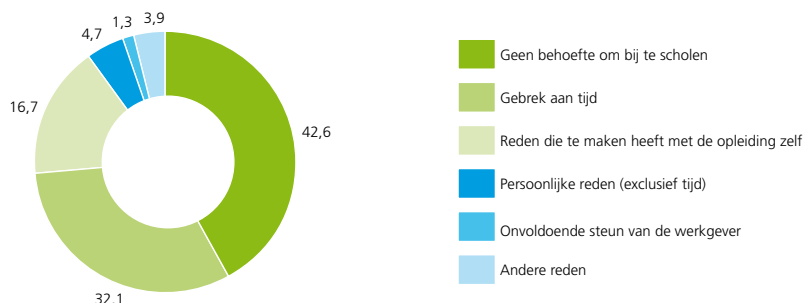
Er zijn grote verschillen naargelang het profiel van de respondenten. Als we bijvoorbeeld kijken naar de werkenden en niet-werkenden, dan stellen we vast dat meer dan de helft (54%) van de niet-werkenden die opleidingen volgt, zich wendt tot een CVO. Bij de personen die werken, ligt dit percentage op 21,7%. 10% van de niet-werkenden doet ook een beroep op een hogeschool en 10% op de VDAB (figuur 5).

Korte opleidingen graag

Korte opleidingen van maximum 10 uren genieten bij 64,3% van de doelgroep de voorkeur boven langere opleidingen. 54,5% van de respondenten geeft de voorkeur aan opleidingen waarbij alle opleidingsuren in een korte tijdsspanne worden gegeven en 44,2% wenst dat de opleidingsuren verspreid liggen over diverse weken of maanden. Over het tijdstip op dewelke de opleiding moet doorgaan, bestaat er een grote verdeeldheid. Bijna de helft verkiest dat de opleidingen overdag georganiseerd worden en eenzelfde aandeel wil eerder 's avonds opleidingen volgen. 6,7% prefereert opleidingen in het weekend. Van de werkenden zegt 42,3% dat ze het liefst opleidingen volgt binnen

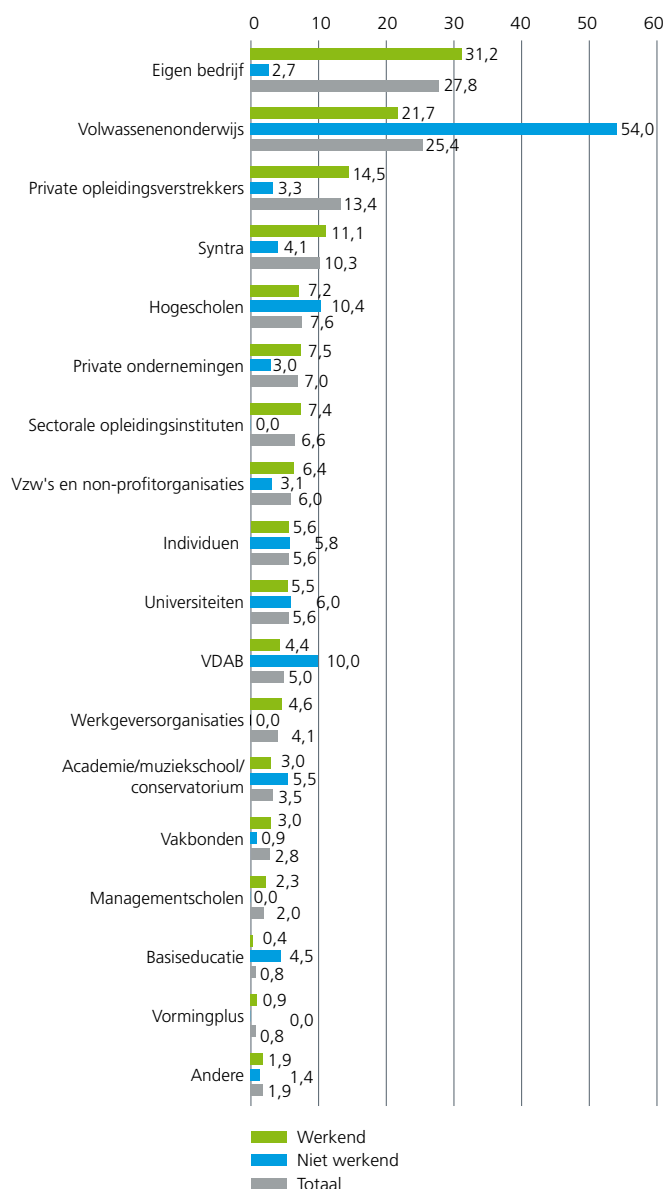
Figuur 4

De belangrijkste redenen om geen bijkomende opleidingen, cursussen, seminars, ... in de voorbije 12 maanden te volgen, WES-enquête 2010 (in %)

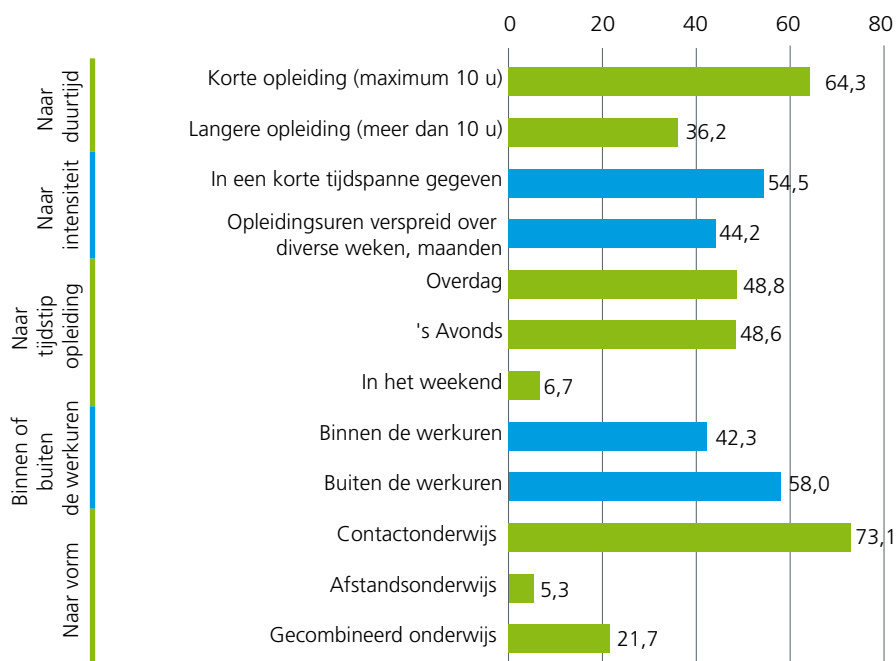
Figuur 5

De aanbieders bij wie de West-Vlaamse bevolking tussen 25 en 64 jaar opleidingen heeft gevolgd in de voorbije 12 maanden, naar mate waarin men al dan niet aan het werk is, WES-enquête 2010 (in % van het aantal respondenten)

Figuur 6

Het soort opleidingen waaraan de West-Vlaamse bevolking tussen 25 en 64 jaar de voorkeur geeft, WES-enquête 2010 (in % van het aantal respondenten) (*)

(*) Merk op dat ook binnen een bepaald kenmerk de totaalpercentages soms hoger liggen dan 100 omdat sommige respondenten twee antwoorden hebben aangeduid. Dit kan te maken hebben met het feit dat men verschillende voorkeuren heeft voor verschillende opleidingen.

de werkuren en 58% buiten de werkuren. Het merendeel van de respondenten (73,1%) prefereert contactonderwijs², 21,7% is vooral te vinden voor gecombineerd onderwijs (combinatie van contact- en afstandsonderwijs) en slechts 5,3% is voorstander van afstandsonderwijs (schriftelijk of via web) (figuur 6).

Vergelijken we de antwoorden van deze respondenten met de antwoorden uit de enquête bij de bedrijven (zie artikel 'Mag het iets meer zijn'), dan zien we ongeveer dezelfde voorkeuren hoewel de antwoor-

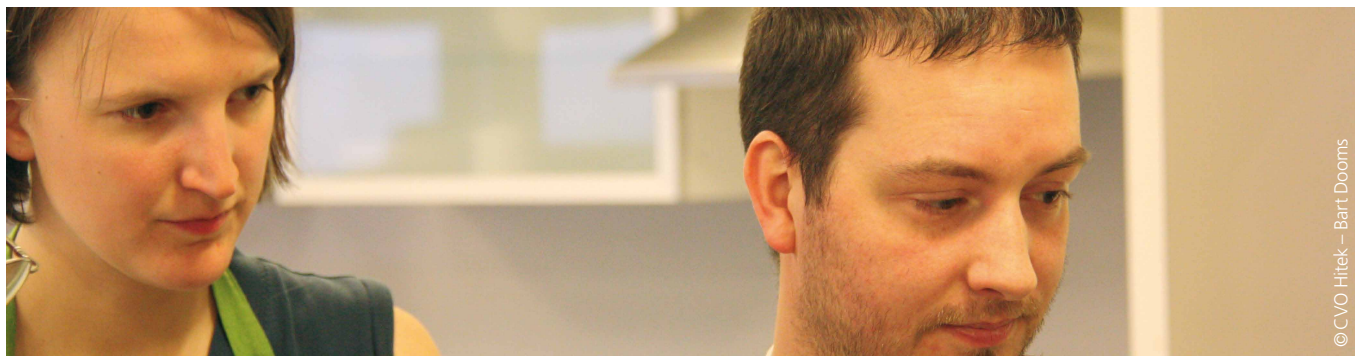
den van de bedrijven nog meer uitgesproken zijn op het vlak van duurtijd en intensiteit: meer dan de bevolking zijn zij voorstander van korte opleidingen, in een korte tijdsspanne gegeven.

De meeste mensen zijn bereid 15 tot 30 minuten te rijden voor het volgen van een opleiding. Men verkiest ook eerder een opleidingsplaats die dicht bij de woonplaats is gelegen boven een opleidingsplaats die dicht bij de werkplaats is gelegen.

Levenslang leren in de toekomst

Uit de enquête komt verder naar voor dat 45,5% van de bevroegde personen van plan is om, in de komende drie jaar, zeker nog opleidingen te volgen. Als we mogen aannemen dat ze dit ook effectief zullen doen, dan mogen we een toename van de participatiegraad in levenslang leren verwachten.

30% van de respondenten zegt geen opleidingen te zullen volgen in de toekomst en ongeveer een kwart van de respondenten weet het nog niet.

Schema 2 biedt een samenvatting van de huidige en toekomstige participatie in levenslang leren. We delen de bevolking in vier categorieën in³:

- personen die geen opleiding hebben gevolgd in de voorbije 12 maanden en dit in de toekomst ook niet zullen doen (46,2%);
- personen die geen opleiding hebben gevolgd maar in de toekomst wel opleidingen zullen volgen (14,1%);
- personen die opleidingen hebben gevolgd en in de toekomst nog opleidingen zullen volgen (31,4%);
- personen die opleidingen hebben gevolgd maar in de toekomst geen opleidingen meer zullen volgen (8,3%).

Via extrapolatie van onze huidige en toekomstige participatiegraden naar de totale populatie tussen 25 en 64 jaar, ramen we het huidige aantal West-Vlaamse deelnemers aan levenslang leren op circa 241.000 personen en het toekomstige aantal op ongeveer 276.000. Dit zou een toename betekenen van 14,6%⁴.

Alles kan beter

We stellen vast dat 40% van de West-Vlamingen, in de leeftijdsgroep van 25 tot 64 jaar, in het voorbije jaar één of meerdere opleidingen volgde. Die score is op het eerste zicht niet slecht. Toch blijkt dat onze provincie nog niet voldoet aan de Europese Lissabon-doelstelling, die ook is overgenomen in het Pact van Vilvoorde⁵. Die stelt dat de participatie aan levenslang leren, berekend over de voorbije 4 weken (!) (en niet over het voorbije jaar), 12,5% moet bedragen tegen 2010. Deze Lissabon-indicator wordt berekend aan de hand van de resultaten van de 'enquête naar de arbeidskrachten'. Die wordt in ons land georganiseerd door de FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie.

Deze officiële indicator meet de participatie in opleidingen over de voorbije 4 weken voorafgaand aan de bevraging en is dus niet vergelijkbaar met onze indicator. De Lissabon-indicator toont dat de deelname aan levenslang leren in 2009 6,3% bedroeg voor West-Vlaanderen en 7,4% voor Vlaanderen. De participatie

Schema 2

Huidige en toekomstige deelnemers aan levenslang leren in de provincie West-Vlaanderen, leeftijds-klasse 25-64 jaar, WES-enquête 2010 (in % en extrapolatie naar de totale West-Vlaamse bevolking tussen 25 en 64 jaar)

HUIDIGE NIET-DEELNEMERS (60,3%) (366.295 personen)	Volgde geen opleiding en zal in de toekomst geen opleiding volgen (46,2%) 280.644 personen	TOEKOMSTIGE NIET-DEELNEMERS (46,2%)
	Volgde geen opleiding maar zal in de toekomst wel opleiding(en) volgen (14,1%) 85.651 personen	TOEKOMSTIGE DEELNEMERS (45,5%) (276.392 personen)
HUIDIGE DEELNEMERS (39,7%) (241.159 personen)	Volgde opleiding(en) en zal in de toekomst nog opleiding(en) volgen (31,4%) 190.741 personen	
	Volgde opleiding(en) maar zal in de toekomst geen opleiding(en) meer volgen (8,3%) 50.419 personen	TOEKOMSTIGE NIET-DEELNEMERS (8,3%)

van de West-Vlaamse bevolking ligt dus momenteel onder het Vlaamse gemiddelde en ook het Europese streefdoel wordt niet gehaald.

Er zullen bijkomende inspanningen nodig zijn om de deelname aan levenslang leren bij de West-Vlaamse bevolking verder te stimuleren. Specifieke aandacht zal hierbij moeten gaan naar de groepen die momenteel minder worden bereikt, zoals laaggeschoolden, medioren, arbeiders en zelfstandigen. ■

- 1 44,5% van de ondervraagden heeft in de 12 maanden voorafgaand aan de bevraging bijgeleerd via zelfstudie.
- 2 Bij contactonderwijs is er rechtstreeks contact tussen de lesgever en de cursist.
- 3 De respondenten die nog niet weten of ze in de toekomst nog bijkomende opleidingen gaan volgen, werden ingedeeld bij de toekomstige niet-deelnemers.

- 4 We veronderstellen hierbij dat alle toekomstige deelnemers in hetzelfde jaar opleidingen zullen volgen, wat niet noodzakelijk het geval is vermits we de vraag gesteld hebben voor de komende drie jaar.
- 5 Het Pact van Vilvoorde werd op 22 november 2001 ondertekend door de Vlaamse regering, de sociale partners en de Vlaamse milieu- en natuurverenigingen. Het bevat 21 langetermijndoelstellingen om van Vlaanderen tegen 2010 een sterk presterende en dynamische regio te maken. Het pact is een soort regionale variant van het Lissabon-proces op Europees niveau.

- ▶ U kunt dit artikel ook downloaden via: www.westvlaanderenwerkt.be
- ▶ Het uitgebreide onderzoeksrapport van WES is beschikbaar op: www.platformeconomie.be en op www.west-vlaanderen.be/economie

Dankwoord

Het onderzoek levenslang leren is tot stand gekomen met de gewaardeerde medewerking van heel veel mensen: de opdrachtgevers, de leden van de stuurgroep en van de klankbordgroep en de deelnemers aan de verschillende focusgroepen. Meer dan 500 bedrijven en 1.700 particulieren hebben meegewerkt aan de enquêtes. Last but not least, zijn er de docenten, studenten en cursisten van Howest, KATHO, K.U.Leuven campus Kortrijk en VSPW Kortrijk die instonden voor het zorgvuldig afnemen van de enquêtes bij de bevolking. Aan allen hartelijk dank voor jullie bijdrage!

VOORAANKONDIGING

Studiedag Blijven Leren

29 november 2010 - 9u30 tot 12u - Provinciehuis Boeverbos Brugge

Voor de Provincie West-Vlaanderen zijn het stimuleren van levenslang leren, de afstemming tussen onderwijs/opleiding en de arbeidsmarkt en het versterken van het opleidingsaanbod belangrijke beleidsprioriteiten. Om dit te realiseren is inzicht vereist in de totale werking van de opleidingsmarkt.

In opdracht van de Provincie West-Vlaanderen en de twee West-Vlaamse Consortia Volwassenenonderwijs – Consortium XII Comenes en Consortium XIII Webros – heeft WES zowel de vraag als het aanbod, alsook de effectieve participatie van individuen binnen het domein levenslang leren in kaart gebracht. De focus ligt hierbij op de arbeidsmarktgerichte opleidingen.

Op de studiedag worden de resultaten van dit onderzoek uitgebreid toegelicht met ook bijzondere aandacht voor de beleidsaanbevelingen die uit de onderzoeksresultaten volgen.

Daarnaast wordt de website www.blijvenleren.be, die in het kader van deze studie werd ontwikkeld om de vraag naar en het aanbod aan opleidingen met elkaar te matchen, officieel gelanceerd.

Noteer alvast in uw agenda: MAANDAG 29 NOVEMBER 2010

Meer info volgt op www.west-vlaanderen.be/economie of contacteer Sabine Traen via sabine.traen@west-vlaanderen.be

